

Láhka boazodoalu birra (Boazodoalloláhka)

Dáhton	LÁHKA 2007-06-15-40
Departemeanta	Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta
Maŋemus rievdaduvvon	LÁHKA-2025-06-06-28 beaiváduvvon 01.07.2025
Fápmuiboahtin	01.07.2007
Nuppástuhtá	LÁHKA-1978-06-09-49
Riektesuorgi	Eanandoallu, bivdu ja vuovdedoallu ► Boazodoallu Sámeriekti ► Boazodoallu
Almmuhuvvon	15.06.2007
Njulgejuvvon	01.07.2021 (fágalaš juolgenohtat sihkkojuvvon)
Oanehis tihttel	Boazodoalloláhka

Kapihtal 1 Álggaheaddji mearrádusat

§ 1 Lága ulbmil

Sámi boazodoalloguovllus galgá láhka lágidity dili boazodollui mii lea ekologalaččat, ekonomalaččat ja kultuvrralaččat guoddevaš ja mii lea vuodđuduvvon sámi kultuvrra, árbevieruid ja vieruiduvvan dábiid ala ávkin boazodoalloálbmogii alccesis ja servodahkii muđui. Olahan dihte dáid mihttomeriid galgá láhka addit vuodu boazodoalu ulbmillaš organiseremii ja hálddašeapmái. Boazodoallu galgá bisuhuvvot sámi kultuvrra ja servodateallima deatlaš vuodđun.

Láhka galgá leat mielde sihkkarastime boazodoalloareálaid sámi boazodoalloguovllus boazodoalu deatleamos resursavuodđun. Areálaid sihkkarastima ovddasvástádus lea sihke boazodoallovuoigatvuodalaččain, eará vuoigatvuodalaččain ja eiseválddiin.

Olggobealde sámi boazodoalloguovllu galgá láhka lágidity dilálašvuodaid dasa ahte boazoguohtunresurssat geavahuvvojit ekologalaččat ja ekonomalaččat guoddevaš vugiin, báikkálaš kultuvrra ja árbevieruid vuodul dain guovlluin gosa lea addon lohpi doaimmahit boazodoalu § 8 mearrádusaid olis.

Sihke sámi boazodoalloguovlluin ja daid olggobealde galgá láhka leat mielde sihkkarastime bohccuide dohkálaš elliidčálgu.

§ 2 Doaibmaviidodat

Dát láhka lea riikkas fámus daid gáržžádusaiguin mat bohtet ovdan lágas geassemánu 9. b. 1972 nr. 31 Ruota boazoguohtuma birra Norggas ja Norgga boazoguohtuma birra Ruotas¹.

Trollheimena ja biras guovlluid boazodollui gustojit mearrádusat lágas juovlamánu 21. b. 1984 nr. 101 boazodoalu birra suohkaniin Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal ja Surnadal.²

§ 3 Oktavuohta álbmotriektái

Láhka galgá adnot álbmotrievtti njuolggadusaid mielde álgoálbmogiid ja unnitloguid birra.

¹ Lov 9. juni 1972 nr. 31 om svensk reinbeiting i Norge og norsk reinbeiting i Sverige

² Lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gauldal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal

§ 4 Sámi boazodoalloguovlu

Sámi álbmogis lea dološ áiggi rájes geavaheami vuodul vuoigatvuohta doaimmahit boazodoalu dain osiin Finnmárkku, Romssa, Nordlándda, Trøndelága ja Hedmárkku fylkkain gos boazosámit doložis leat doaimmahan boazodoalu (sámi boazodoalloguovllus).

Sámi boazodoalloguovllu siskkobealde galgá adnot vuodđun ahte doppe lea boazoguohtunvuoigatvuohta dán lága olis, jus eará ii čuvoš erenoamáš riektedilálašvuodain.

Sisabahkkemiid ovddas boazosámiid boazodoallovuoigatvuođaide galgá máksot buhtadus dábálaš bággolotnunrievttálaš vuodđoeavttuid mielde.

§ 5 Sámi regiovnnalaš boazodoalloguovllut

Sámi boazodoalloguovlu juhkkovuvvo sámi regiovnnalaš boazodoalloguovlun gos boazodoallu oažžu doaimmahuvvot dakkár erenoamáš vuoigatvuođaiguin ja geatnegasvuođaiguin mat leat mearriduvvon dán lágas dahje dán lága olis. Gonagas mearrida juogu.

§ 6 Sámi orohagat

Boazodoallostivra juohká regiovnnalaš boazodoalloguovlluid sámi orohahkan § 42 mearrádusaid mielde.

§ 7 Bággolotnun sihkkarastit boazodollui areálaid

Gonagas sáhtta stáhtii gáibidit luobahuvvot eatnama ja vuoigatvuođaid, dás maiddá vuoigatvuođaid mat leat namuhuvvon 3. kapihttalis, ja maiddá vuoigatvuođa buhtadusaide vahágiid ovddas maid bohccot leat dagahan, go nu gávnnahuvvo dárbbaslašžan boazodoalu geažil sámi boazodoalloguovllus, ja go ferte vuordit ahte dakkár dahku eahpitkeahtta gártá eambbo ávkin go vahágin.

Jus áššin lea luobahit vuoigatvuođaid mat leat namuhuvvon 3. kapihttalis, de sáhtta ášši vuolggaheaddji beassat buhtadeames ášši vástideaddji áššegoluid jus ášši vástideaddji šiehtadallamiid manjel lea hilgon dahje ii leat vástidan fáldadaga, ja ášši vástideaddji riekteárvošteami mearrádusa olis ii oaččo eambbo go fáldadaga. Muđui gustojit áššegollomearrádusat geassemánu 1. b. 1917 lágas nr. 1 árvoštus- ja bággolotnunáššiid birra³.

³ Lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker

§ 8 Boazodoallu olggobealde sámi boazodoalloguovllu

Olggobealde sámi boazodoalloguovllu ii oaččo boazodoallu doaimmahuvvot Gonagasa addin erenoamáš lobi haga. Dakkár lobi sáhtta oazžut duššefal son guhte sáhtta čájehit čálalaš duodaštusa das ahte guoskevaš eananeaiggádat ja vuoigatvuođalaččat leat addán sutnje lobi dahje jus son eará vuodul sáhtta geavahit doarvái viiddis ja heivvolaččat ráddjejuvvon areálaid boazodollui. Lohpi ii berre addojuvvot goddeguovlluin. Berre maiddái leat várrogas addimis lobiid guovlluin mat leat nu lahka boazodoalloguovlluid ahte riiddut sáhttet čuožžilit. Lohpi sáhtta addojuvvot vassis áigái, ii ge dat leat guđege ládje gustovaš manjel go guohtunriekti lea nohkan. Dollui sáhttet biddjot dárkilet eavttut.

Searveenan olggobealde boazodoalloguovllu sáhtta geavahuvvot boazodollui eaiggátsearvi eanetlogu mearrádusa mielde geassemánu 18. b. 1965 nr. 6 lága vuodul searveopmodagaid birra⁴.

Jus eaiggádat ja geavaheaddjit guđet hálldašit eanas oasi dakkár duovdagiin mat leat heivvolaččat boazodollui, háliidit duovdagiid geavahuvvot dasa, muhto eai beasa go muhtun eananeaiggádat eai dáhto miedihit, de sáhttet eananjuohkinlága §§ 3-8⁵ dahje 3-9 geavahuvvot dán dáfus.

Gonagasa dohkkehemiin sáhtta almenetstivra gitta 10 jahkái hávális addit lobi doaimmahit boazodoalu gilialmennehis olggobealde boazodoalloguovllu, jus boazodoallu ii šattaš mearkkašahtti vahágin dahje hehttehussan sidjiide geain lea geavahanvuoigatvuohta.

Boazodoalu birra stáhta almennehiin olggobealde boazodoalloguovllu gusto várrelága § 17⁶.

§ 8 a. Oktavuohta eananjuohkindiggái

Áššiin main eananjuohkindikkis leat guokte boazodoallomáhtolaš mielluopmára, čadahuvvo eananjuohkindiggi boazodoalldiggin.

Kapihtal 2 Boazodoallu sámi boazodoalloguovllus

§ 9 Vuoigatvuohta eaiggáduššat bohccuid sámi boazodoalloguovllus

Dušše sis geain lea mearkavuoigatvuohta, gč. § 32, lea vuoigatvuohta eaiggáduššat bohccuid sámi boazodoalloguovllus.

⁴ Lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige

⁵ Jordskiftelova §§ 3-8

⁶ Fjellova § 17

Bohccuid eaiggáduššama eaktun lea ahte bohccot gullet siidaoassái dahje buohtalas álggahanoassái man jodiha ovddasvástideaddji jodiheaddji § 10 ja čuovvovaš §§ mearrádusaid mielde.

Jus leat erenoamáš ákkat, de sáhtta Boazodoallostivra miedihit ahte olmmoš gii ii deavdde eavttuid vuosttaš dahje nuppi lađđasis, oažžu eaiggáduššat bohccuid sámii boazodoalloguovllus.

Boazodoallostivra sáhtta maiddá miedihit ovttaskas olbmuid dahje ásaheapmiid eaiggáduššat bohccuid dutkamiid ja geahččalemiid várás almmolaš jodiheami dahje geahču vuolde. Diekkár lobit galget addojuvvot dihto áigái ja dihto eavttuid vuodul.

§ 10 Siidaoassi

Siidaosiin oaivvilduvvo bearaš dahje ovttaskas olmmoš gii gullá siidii, gč. § 51, ja gii doaimmaha boazodoalu ovtta olbmo jodiheami dahje náittosguimmežagaid dahje ovttasássiid oktasaš jodiheami vuolde. Siidaosi jodiheaddji galgá ássat Norggas, ja aktiivvalaččat oassálastit siidda boazodoalus orohaga doaibmanjuolggadusaid mielde.

Siidaosi ovddasvástideaddji jodiheaddji mearrida gii oažžu eaiggáduššat bohccuid siidaosis ja man olu bohccuid.

Boazoeaiggát sáhtta leat dušše ovtta siidaosi ovddasvástideaddji jodiheaddjin, ii ge sáhte eaiggáduššat bohccuid eambbo go ovtta siidaosis. Agivuloš mánná gean váhnemat eaba eale ovtta, oažžu almmotge eaiggáduššat bohccuid sihke áhčii ja eatni soga beale siidaosis.

§ 11 Siidaosi ásaheapmi

Doalloovttadat mii lága fápmuiboahpmis lea registrerejuvvon stáhtahálddašeddi registarii, rehkenastojuvvo siidaossin dán lága mearrádusaid mielde. Son gii lága fápmuiboahpmis lea doalloovttadaga eaiggát, lea dán siidaosi ovddasvástideaddji jodiheaddji.

Jus leat ovttajienalaččat, de sáhttet siidaosiid jodiheaddjit ásaheapmiid siidii ođđa siidaosi man jodiha dihto olmmoš gii lea válddalaš ja gii deavdá § 9 eavttuid bohccuid eaiggáduššama birra. Galgá fuolahuvvot ahte ásaheapmi ii dagat siidda ekologalaš, ekonomalaš ja kultuvrralaš guoddevašvuoda ovdii.

Ođđa siidaosi ásaheapmiin galgá boazolohku doalahuvvot siidda alimus boazologu siskkobealde, gč. § 60 vuosttaš ja nuppi lađđasiid. Jus ásaheapmi lasiha boazologu badjelii mearriduvvon logu, de ferte lohku vuoliduvvot § 60 goalmát ja njealját lađđasiid mearrádusaid mielde.

Mearridettiin gii ođđa siidaosi galgá jodihit, galget ee. guoskevaš olbmo árjanat siiddas ja su eallindilálašvuodas, ja lága ulbmil, vuhtii váldojuvvot.

Odđa siidaoasi ásaheapmi galgá sáddejuvvot stáhtahálddašeaddjái dohkkeheapmái. Stáhtahálddašeaddji galgá dárkkistit ahte odđa siidaoasi ásaheami formála eavttut leat devdojuvvon, maiddá ahte ásaheapmi ii dagat siidda ekologalaš, ekonomalaš ja kultuvrralaš guoddevaš boazodoalu ovdii. Stáhtahálddašeaddji sáhtta biehttalit dohkkeheamis siidaoasi jus siidaosiid gaskamearalaš boazolohku šaddá vuollet 250, rehkenastujuvvon siidda alimus boazologu vuodul.

Mearrádusat nuppi lađđasis gitta viđat lađđasii gustojit seamma ládje go sirdá siidaoasi eará siidii.

Stáhtahálddašeaddji sáhtta, erenoamáš ákkaid vuodul, gohččut orohaga dahje siidda ásaheami ovtta dahje eanet odđa siidaosiid. Odđa siidaoasi jodiheaddji nammaduvvo nuppi gitta viđat lađđasa mearrádusaid mielde. Jus ii šatta ovttamielalašvuohta, de galgá stáhtahálddašeaddji nammadit jodiheaddji.

§ 12 Buohtalas álggahanoassi

Siidaoasi ovddasvástideaddji jodiheaddji sáhtta mearridit ahte ásaheami buohtalas álggahanoassi mii gullá siidaoassái.

Buohtalas álggahanoasi ásaheami eaktun lea ahte dábbalaš siidaoassái ja buohtalas álggahanoassái mearriduvvo alimus boazolohku man siskkobealde siidaoassi ja buohtalas álggahanoassi galgaba doalahit logu.

Li sáhte ásaheamivvot eambbo go okta buohtalas álggahanoassi guđenai siidaoassái.

Buohtalas álggahanoassi sáhtta doalahuvvot gitta čieža jagi, ja diekkár buohtalas siidaoasi ásaheamis eaktuduvvo ahte seammás dahkkojuvvot soahpamuš badjelassá vándit siidaoasi. Buohtalas álggahanoasi jodiheaddji ovddasvástádus sáhtta addojuvvot dušše mánnái, áddjubii/áhkubii dahje eará nuorat buolvva olbmui gii deavdá § 9 eavttuid bohccuid eaiggáduššama birra. Son galgá leat válddálaš ja galgá leat searvan buot boazodoalu bargguide jodiheaddji fárus unnimusat golbma jagi.

Buohtalas álggahanoasi jodiheaddjis leat seamma vuoigatvuodát ja geatnegasvuodát go dábbalaš siidaoasi jodiheaddjis, jus eará ii čuoš dán lága olis.

Jus siidaoasi jodiheaddji jápmá dahje heaitá ovddasvástideaddji jodiheaddjin, de manná buohtalas álggahanoassi oktii siidaosiin ja buohtalas álggahanoasi jodiheaddji šaddá odđa jodiheaddjin.

Buohtalas álggahanoasi ásaheapmi galgá dieđihuvvot stáhtahálddašeaddjái, mii dárkkista ahte buohtalas álggahanoasi ásaheami formála eavttut leat devdojuvvon.

§ 13 Náittosguoimmi ja ovttasássi sadji

Jus ovddasvástideaddji siidaoasi jodiheaddji lea náitalan dahje náitala, de sáhtta goappaš náittosguimmežagat leat siidaoasi ovddasvástideaddji jodiheaddjit.

Dat gusto maiddái dalle go dušše nubbi sudnos deavdá § 9 vuosttaš lađđasa eavttuid bohccuid eaiggáduššama birra. Diekkár oktasaš siidaoassi mearkkaša ahte náittosguimmežagat leaba solidáralaččat ovddasvástideaddji jodiheaddjit.

Jus náittosguimmežagat soahpaba ahte goappašagat leaba siidaoasi ovddasvástideaddji jodiheaddjit, de ferteba dan diedihit boazodoalodiedáhusas, gč. § 18.

Náittosguimmežagat geat goappašagat deavdiba § 9 vuosttaš lađđasa eavttuid bohccuid eaiggáduššama birra, sáhttiba leat goabbat siidaoasi ovddasvástideaddji jodiheaddjin, daid gáržžádusaiguin mat bohtet ovdan lágas muđui.

Mearrádusat vuosttaš lađđasa rájes goalmmán lađđasa rádjái gustojit seamma ládje náitalkeahtes olbmuid geat ealliba ovtta (ovttasássiide) jus

1. sudnos leat dahje leat leamaš oktasaš mánát,
2. soai ovdal leaba goabbat guimmiineaskka leamaš náitalan, dahje
3. leaba ovtta eallán guokte jagi náittosdili sullasaš oktavuodas.

§ 14 Jus náittosdilli dahje ovttasássan nohká

Jus náittosguimmežagat dahje ovttasássi guimmežagat leaba ovtta jodihan siidaoasi, ja nubbi sudnos jápmá, de šaddá báhcán bealli akto siidaoasi ovddasvástideaddji jodiheaddjin. Dát gusto maiddái dalle go báhcán bealli ii deavdde § 9 vuosttaš lađđasa eavttuid bohccuid eaiggáduššama birra.

Jus náittosdilli dahje ovttasássan loahpahuvvo eará árttaiguin go jápmima geažil, de massá dat náittosguoibmi dahje ovttasássi gii lea mielovddasvástádusa ožžon náittosdili dahje ovttasássama bokte, vuoigatvuodá leat mielovddasvástideaddji jodiheaddjin. Bealit sáhttiba soahpat ahte son almmotge ain beassá atnit bohccuid siidaoasis dahje ahte son akto doaibmagoahtá siidaoasi jodiheaddjin. Dát gusto maiddái dalle go son ii deavdde § 9 vuosttaš lađđasa eavttuid bohccuid eaiggáduššama birra.

Jodihanovddasvástádusa rievdamat vuosttaš ja nuppi lađđasa vuodul galget diedihuvvot stáhtahálldašeaddjái.

§ 15 Siidaoasi jodihanovddasvástádusa sirdin

Jus ii leat ásahuvvon buhtalas álggahanoassi, de sáhttá siidaoasi jodiheaddji sirdit siidaoasi jodihanovddasvástádusa iežas náittosguoibmái dahje ovttasássái, iežas mánnái, iežas áddjubii/áhkubii, iežas váhnemii, iežas oabbái/villjii dahje iežas oappá/vielja mánnái. Siidaoasi ođđa jodiheaddji galgá leat válddalaš ja galgá leat searvan buot boazodoalu bargguide jodiheaddji fárus unnimusat golbma jagi. Ođđa jodiheaddji galgá deavdit § 9 vuosttaš lađđasa eavttuid bohccuid eaiggáduššama birra siidaoasis.

Siidaoasi jodiheaddji sáhtta jodihanovddasvástádusa sirdit olbmui gii ii deavdde vuosttaš lađđasa vuosttaš ja nuppi cealkagiid eavttuid, jus guokte goalmmmádasa siidda siidaosiid jodiheaddjiin miedihit.

Manjel siidaoasi jodihanovddasvástádusa sirdima lea siidaoasi ovdalaš jodiheaddjis ain vuoigatvuohta atnit bohccuid siidaosis.

Jus siidaoasi jodiheaddji jápmá, de lea su mánás, áddjubis/áhkubis, váhnemis, oappás/vieljas dahje su oappá/vielja mánás vuoigatvuohta badjelasás váldit siidaoasi ovddasvástádusa jus leaska dahje báhcán ovttasássi ii váldde ovddasvástádusa badjelasás § 14 njuolggadusaid mielde. Vuosttaš lađđasa nuppi ja goalmmmát cealkagiid mearrádusat gustojit maiddái dán dáfus.

Jodiheaddji jápmima oktavuodas sáhtta ohcat stáhtahálddašeaddjis lobi vurket siidaoasi dassáži go olmmoš geas vuosttaš lađđasa mearrádusaid mielde lea vuoigatvuohta šaddat ođđa jodiheaddjin, lea šaddan válddalaš. Stáhtahálddašeaddji sáhtta dán oktavuodas dispenseret gáibádusas ahte ođđa jodiheaddji galgá leat searvan buot boazodoalu bargguide jodiheaddji fárus unnimusat golbma jagi.

Heaiti jodiheaddji galgá jodihanovddasvástádusa sirdima diedihit stáhtahálddašeaddjai.

§ 16 Siidaoasi heaittiheapmi

Jus siidaoasi ovddasvástideaddji jodiheaddji heaittiha iežas boazodoalu dahje jus jápmá ja ovddasvástádus ii sirdojuvvo earái §§ 12 ja 15 mearrádusaid mielde, de galgá siidaoassi heaittihuvvot ja bohccot vuvdojuvvot jus eai sirdojuvvo eará siidaoassái dahje buohtalas álggahanoassái. Geassesiidda stivra, gč. § 52, dahje § 53 nuppi lađđasa mielde válljejuvvon gulahallanolmmoš, galgá fuolahit ahte siidaoassi heaittihuvvo. Heaittiheami golut gokčojuvvojit bohccuid vuovdima bokte.

Jus buohtalas álggahanoasi ovddasvástideaddji jodiheaddji heaittiha iežas boazodoalu dahje jus son jápmá, de manná buohtalas álggahanoassi dan siidaoassái mas ásahuvvui.

Heaittiheapmi vuosttaš ja nuppi lađđasiid mielde galgá diedihuvvot stáhtahálddašeaddjai.

Jus siidaoasi dahje buohtalas álggahanoasi boazolohku lea leamaš vuolled 50 vihtta jagi, de ferte dat heaittihuvvot siidaoassin. Stáhtahálddašeaddji mearrida heaittiheami. Go boazolohku lea njealljái jagi vuolled 50, de galgá stáhtahálddašeaddji diedihit siidaoasi jodiheaddjai heaittiheami birra mii lea vuordagis. Diedihuvvot galgá unnimusat guhtta mánu ovdal nuppe jagi boazodoallodiedáhusa sáddema áigemeari. Vuosttaš lađđasa mearrádus heaittiheami čadaheami birra gusto maiddái dán dáfus. Stáhtahálddašeaddji sáhtta erenoamáš dilálašvuodain manjit siidaoasi heaittiheami gitta vihtta jagi.

§ 17 Boazodoallan 2. kapihttala njuolggadusaid vuostá

Son geas leat bohccot 2. kapihttala mearrádusaid vuostá, sáhttá 11. kapihttala mearrádusaid vuodul gohčohallat heaittihit doaimma.

§ 18 Boazodoallodiedáhus

Siidaoasi jodiheaddji galgá jahkásaččat addit boazodoallodiedáhusa stáhtahálddašeaddjái. Diedáhusas galget siidaoasi boazolohku ja boazoeaiggádat, ja siidagullelašvuhta boahit ovdan. Diedáhusa kopiija sáddejuvvo dan orohaga stivrii gos boazodoallu doaimmahuvvo.

Departemeanta addá dárkilet njuolggadusaid dan birra mii muđui galgá diedihuvvot, ja áigemeari birra jna.

Boazodoallodiedáhusa dieduid dáfus gusto jávohisvuodageasku ovttaskas olbmuid boazologu ja sin eará persovnnalaš dilálašvuodaid birra, jus eará ii čuvoš ovttage lága olis. Hálddašanlága §§ 13 a⁷ rájes 13 e rádjái ja § 13 g gustojit maiddái dán dáfus. Departemeanta galgá lálkaásahusaid bokte addit dárkilet mearrádusaid das ahte siidaoasi boazolohku galgá leat olámuttus siidaoasi, siidda dahje orohaga boazodolliide, ja movt dat galgá čadahuvvot.

Kapihtal 3 Boazodoallovoigatvuoda sisdoallu

§ 19 Guohtunrieki

Boazodoallovoigatvuolta sisttisdoallá voigatvuoda boazoguohtumiidda várreguovlluin ja eará meahcceduovdagiin, nu maiddái ovdalaš gilvojuvvon eatnamiin ja ovdalaš ladjosajiin mat leat sierra ja mat eai gula ássanguovlluide eai ge dakkár gilvojuvvon areálaide mat leat anus, jus dat eai leat áimmahuššon eai ge leat anus dikšojuvvon guohtuneanamin, jus fal areála ii leat áidojuvvon dakkár áiddiin mii doallá bohcco eret. Gonagas sáhttá addit dárkilet mearrádusaid dan birra mii oaivvilduvvo dajaldagain áidi mii doallá bohcco eret.

Gonagas sáhttá mearridit dihto goahccevuovdeguovlluide boazoguohtungildosa vassis áigái, go adnojuvvo dárbašlašžan vuovddi ođasmahttima ja ođđasit šaddama geažil. Gonagas sáhttá maiddái muđui ráfáiduhttit dárkileappot mearriduvvon guovlluid dihto áigái go leat erenoamáš ákkat dasa. Ráfáiduhttinmearrádus sáhttá maiddái gustot johtimii bohccuiguin.

⁷ Forvaltningsloven §§ 13 a til 13 e og 13 g

Areálat gos gildojuvvo boazoguohtun, berrejit buhttejuvvot seammassullasaš guohtunareálaiguin doppe gos dat lea vejolaš.

§ 20 Jagiáigodatguohtumat

Guohtunriekti sisttisdoallá rievtti dárbbaslaš jagiáigodatguohtumiidda, namalassii gidđa-, geasse-, čakča- ja dálveguohtumiidda, dás maiddá johtingeainnuide, guottet- ja ragatbáikkiide.

§ 21 Vuoigatvuohta orrunvisttiide, áittiide jna.

Boazodoallovuoigatvuohta addá vuoigatvuođa mehciide cegget dárbbaslaš barttaid ja godiid olbmuid várás ja vuoigatvuođa cegget áittiid, buvriid, luviid ja suonjiriid biergasiid ja borramuša várás.

Boazodoalli sáhttá mávssu ovddas oažžut mihtiduvvot orrunviessosaji jus son ii eará ládje dábut orrunviesu maid dárbbasá doaimmahit ulbmillaš boazodoalu. Jus áššái gulli bealit eai soabat dan alde leat go eavttut devdojuvvon oažžut viessosaji mihtiduvvot, dahje gos viessosadji galgá leat, viessosaji sturrodaga dahje ráddjema alde, eavttuid alde dahje mávssu alde, de mearrida eananjuohkindiggi.

Eanan mii lea váldojuvvon atnui dahje mihtiduvvon ja visttit ja rusttegat mat leat dán paragrafa vuosttaš ja nuppi lađđasiid vuodul ceggejuvvon, eai sáhte Gonagasa dohkkeheami haga ja eananeaiggáda addin lobi haga geavahuvvot eará ulbmiliidda go boazodollui eai ge daguhuvvot earáide go boazodolliide ja ulbmiliidda mat devdet vuosttaš ja nuppi lađđasiid eavttuid.

§ 22 Johtingeainnut

Boazodolliin lea lohpi friddja ja hehttekeahhtá vuodjelit ja sirdit bohccuid dain osiin boazodoalloguovllus gos boazu lobálaččat oažžu leat ja lohpi johtit bohccuiguin árbevirolaš johtingeainnuid mielde. Johtingeaidnun oaivvilduvvojit maiddá bissovaš sisa- ja olggoslástensajit boazofievrredeami várás.

Boazodoalu johtingeainnut eai galgga giddejuvvot, muhto Gonagas sáhttá addit lobi sirdit johtingeainnu ja rahpat ođđa johtingeainnuid go vuoiggalaš beroštumiid geažil nu berre dahkkot. Vahát mii šattaš johtingeainnu sirdima dahje ođđa johtingeainnu rahpama geažil, galgá buhttejuvvot eananjuohkindikki mearrádusa mielde. Gonagas sáhttá mearridit ahte maiddá ođđa johtingeainnu dárkilet mearrideapmi galgá biddjot árvošteami háldui.

§ 23 Mohtorjohtolat

Sus gii doaimmaha boazodoalu, lea lohpi geavahit dárbbášlaš fievruid orohatplána mielde, gč. § 62.

Bievlavuodjin meahccefievrui guin galgá ráddjejuvvot eanemus lági mielde ja bievlan galgá dan muddui go vejolaš vuodjit dihto máđijaid mielde. Mohtorjohtolat dahje girdin guovllus mii lea ráfáidahtton luonddušláddjivuodálága kapihttala V⁸ olis dahje boarráset suodjalanmearrádusaid olis mat leat namuhuvvon luonddušláddjivuodálágas § 77⁹, galgá dáhpáhuvvat mearriduvvon lánkaásahusaid mielde suodjaleami birra. Diekkár johtaleami birra ráfáidahtton guovllus sáhtá guoskevaš hálldašaneiseváldi ovttašráđiid orohatstivrrain mearridit lánkaásahusaid main leat dárkilet njuolggadusat.

§ 24 Áiddit, gárddit ja eará rusttegat

Vuoigatvuohta doaimmahit boazodoalu addá vuoigatvuođa hukset gárddiid ja áiddiid, njuovvanrusttegiid, šaldiid ja eará rusttegiid maid boazodoalus dárbbáša. Áiddit, gárddit ja rusttegat eai galgga biddjot nu ahte šaddet dárbbášmeahtton fastin dahje mearkkašahtti vahágin dahje hehttehussan eananeaiggádii dahje eará rievttálaš beroštumiide.

Áiddit, gárddit ja rusttegat mat galget ceaggát guhkit go ovtta áigodaga jagis, eai galgga huksejuvvot departemeantta dohkkeheami haga. Stuorát bistevaš rusttegat eai sáhte dohkkehuvvot ovdal go lea dollojuvvon buot biraslaš váikkuhusaid fágamáhtolaš guorahallan ja váikkuhusaid árvoštallan rusttega boazodoallofágalaš dárbbuid ektui. Jus eananeaiggát ja vejolaš vuoigatvuođalaš eanangeavaheaddjit eai mieda dasa, de sáhtá departemeanta addit lobi hukset rusttega mávssu ovddas man eananjuohkindiggi mearrida vahágiid ja hehttehusaid hárrái.

Áiddiid, gárddiid ja rusttegiid mat eai leat vuosttaš dahje nuppi lađđasiid mearrádusaid mielde, sáhtá stáhtahálldašeaddji gáibidit ovddasvástideaddji gaikut dahje rievdadit. Jus dat ii leat dahkkojuvvon dihto áigemeari sisa, de sáhtá stáhtahálldašeaddji ovttatmanu mearridit gaikkuhit dahje rievdatahttit daid. Goluid doaimmaide dán lađđasa mearrádusa mielde máksá ovddasvástideaddji ja dat leat bággobearrama vuodđun.

Departemeanta sáhtá addit dárkilet mearrádusaid das gosa áiddit, gárddit ja eará rusttegat galget ceggejuvvot ja man málle mielde galget ráhkaduvvot, nu maid dáid ee. áide- ja gárdeávdnasiid hárrái. Departemeanta sáhtá maid dáid addit mearrádusaid

⁸ Naturmangfoldloven kapittel V

⁹ Naturmangfoldloven § 77

das mainna lágiin bissovaš áiddit, gárddit ja rusttegat galget mátasdollojuvvot ja geatnegasvuoda birra gaikut áiddiid, gárddiid ja rusttegiid mat eai dollojuvvo ortnegis gáibádusaid mielde dahje mat eai leat šat anus.

§ 25 Boaldámušat ja muorat/muorraávdnasat sámi boazodoalloguovllus

Sámi boazodoalloguovllus mielddisbuktá boazodoallovuogatuoha, lobálaš boazodoalu doaimmahettiin, vuogatuoda iežas atnui váldit lastamuoraid, miestagiid, gaskasiid, sieđggaid, soahkerissiid, sorvviid, goike bieggagahčahasaid, gahččan ovssiid ja rissiid, jalgnáid ja gudduid, bessiid ja bárkku, sihke almmolaš ja priváhta eatnamis, go dat galget adnot:

1. boaldámuššan,
2. gođiide, gámmiide, buvrriide dahje áittiide, suonjiriidda ja luviide biergasiid ja borramušaid várás,
3. goahtemuorran/lávvomuorran, bargoneavvun ja smávit atnubiergasiid ávnnasin
4. gárddiide (jorriide/girtnuide, gárddiide),
5. ostemii ja bárkemii.

Varas lastamuoraid ja varas rissiid ii galgga váldit jus dakko dahje dakko lahkosiin gávdnojit eará muorat mat heivejit seamma atnui.

Vuovdeeaiggát sáhtta gáibidit mávssu varas lastamuoraid ovddas mat váldojuvvojit priváhta vuovddis, muhto muđui ii sáhte gáibiduvvot máksu muoraid ovddas mat lobálaččat váldojuvvojit dán paragrafa vuodul. Eananeaiggádii galgá dakkaviđe dieđihuvvot go dakkár muorat váldojuvvojit maid ovddas son sáhtta mávssu gáibidit. Jus ii šatta ovttamielalašvuoha mávssu alde, de sáhtta gáibidit eananjuohkindikki mearridit mávssu sturrodaga . Finnmárkkuopmodat ii sáhte dán lađđasa mearrádusaid olis gáibidit mávssu.

Nu guhkás go čájehuvvo leat dárbblašlažžan vuovddi seailluheami, ođasmahttima dahje ođđasit šaddama dihte dahje dan dihte go guovllus lea muorravátni, sáhtta Gonagas láláksahusaid bokte gáržžidit dahje áibbas gielddit muoraid váldima dárkileappot mearriduvvon guovlluin, ja dan olis mearridit ee. ahte varas muoraid sáhtta váldit duššefal lobi vuodul.

§ 26 Bivdu ja guolásteapmi sámi boazodoalloguovllus

Sámi boazodoalloguovllus mielddisbuktá boazodoallovuogatuoha lobálaš boazodoalu doaimmahettiin vuogatuoda bivdit ja guolástit stáhta almennehiin, dakkár stáhtaeatnamiin mat eai leat erenoamážit mihtiduvvon ja Finnmárkkuopmodaga eatnamis dan orohaga siskkobealde gos boazodoallu doaimmahuvvo, seamma eavttuiguin mat leat gieldda, gili dahje báikegotti ássiin gos almennet, stáhtaeanan

dahje Finnmárkkuopmodaga guoskevaš eanan lea. Stáhta mihtiduvvon vuvddiin ja duoddariin boazodoalloguovllu siskkobealde galgá boazodolliid bivdin- ja guolástanvuoigatvuohta leat nu movt lea leamaš doložis.

Gonagas sáhhtá mearridit ahte boazodolliin galgá leat aktovuoigatvuohta geavahit gitta guollebivdoneavvuid dárkileappot mearriduvvon jávrriin ja johkaosiin eará stáhtaeatnamiin go stáhta almennehiin. Gonagas sáhhtá maiddá mearridit ahte vissis jávrriid ja johkaosiid mat leat eatnamiin namuhuvvon ovddit cealkagis, galget beassat bivdit duššefal sii guđet doaimmahit boazodoalu.

Bivddu ja guolásteami ovddas dán paragrafa mearrádusaid vuodul ii galgga máksojuvvot láigu ii ge goartadivat.

Kapihtal 4 Dábálaš mearrádusat boazodoalu birra

§ 27 Boazodoalu doaimmaheapmi

Boazoeaiggát galgá iežas boazodoalu doaimmahettiin vuhtii váldit eará boazodolliid doaimma, ii ge geavahit guohtumiid dainna lágiin ahte dat hedjonit eará boazoeaiggádiidda. Boazoeaiggát ii galgga earáid hehttet doaimmaheames sin vuoigatvuodalaš boazodoalu.

Boazoeaiggát galgá fuolahit ahte boazodoallu doaimmahuvvo dán lága meriid mielde ja orohaga doaibmanjuolggadusaid mielde.

§ 28 Geahčču

Bohccot galget gehččojuvvot nu ahte buoremus lági mielde hehttejuvvojit dahkamis vahága, mannamis olggobeallái lobálaš guohtunguovllu dahje mastamis eará ealuide.

Orohaga guohtungeavaheami njuolggadusain sáhhtá dárkileappot mearridit geahču birra.

§ 29 Geahčadeapmi

Siiddas mas lea ágga navdit ahte sin bohccot leat mastan eará siidda ellui, lea riekti geahčadit ealu gávnnaht leat go sis bohccot doppe.

Geahčadit sáhhtá dušše jus dán siiddas lea ovddasteaddji das. Ovddasteaddji galgá fuolahit ealu geahčadeapmái. Muđui galgá geahčadeapmi leat guovllu boazoeaiggádiid dábálaš vieruid mielde.

Orohaga doaibmanjuolggadusain sáhhtá dárkileappot mearridit geahčadeami birra.

§ 30 Eará siiddaid bohccuid hálddašeapmi

Siida mii iđiha vierrobohccuid iežas ellui, galgá jođáneamos lági mielde dan diedihit guoskevaš siidii. Rátkin čađahuvvo § 31 mearrádusaid mielde.

Jus nuppi siidii lea váttis viežžat iežaset bohccuid dahje ii leat vejolaš rátkit, de lea dat siida mii lea bohccuid iđihan, geatnegas áittardit daid dassáži go sáhttet rátkojuvvot ja vižžojuvvot.

Orohaga doaibmanjuolggadusain sáhtta dárkileappot mearridit eará siiddaid bohccuid hálddašeami birra.

§ 31 Rátkkašeapmi

Son geas leat bohccot ealus ovtta earáiguin, sáhtta gáibidit rátkkašeami vai beassá bohccuidis sierra rátkit.

Earát geain leat bohccot ealus, leat geatnegasat lágidity dilálašvuodaid nu ahte sáhtta rátkit. Ii oktage galgga ráfehuhttit rátkkašeami. Rátkit berre ovdal go eallu johtta eret jagiáigodatguohtumis.

Rátkkašeami ii sáhte gáibidit guottet- ja ragatáigge dahje jus rátkkašeapmi ii leat bealuštahtti elliidsuodjalanákkaid vuodul.

Ovdal go eallu biddjo rátkkagárdái, de galgá diedihuvvot siiddaide main sáhttet leat bohccot ealus.

Orohaga doaibmanjuolggadusain sáhtta dárkileappot mearridit rátkkašeami ja diediheami birra.

Kapihtal 5 Bohccuid merken ja mearkkaid registreren

§ 32 Mearkavuoigatvuohta

Mearkavuoigatvuohta lea sámi sogat olbmui:

1. geain lága fápmuiboahtimis alddiineaset lea boazodoallu váldoealáhussan orohagas geassemánu 9. b. 1978 lága mielde nr. 49 boazodoalu birra, § 4, gč. § 3, dahje
2. geain váhnemiin dahje váhnenváhnemiin lea boazodoallu leamaš váldoealáhussan, ja
3. geat gullet siidaoassái dahje bohtet gullat siidaoassái mearrádusa mielde § 10 nuppi lađđasa olis dahje geat galget jođihit siidaoasi dahje buohtalas álggahanoasi mearrádusaid mielde § 11 rájes gitta § 15.

Son gii adopterejuvvo, oažžu seamma mearkavuoigatvuođa dego jus livččii leamaš adoptiiváhnemiid iežaset riegádahttin mánná, vaikko son ii livčče ge sámi sogas.

Sus gii lea náitalan siidaoasi ovddasvástideaddji jodiheaddjiin, muhto ieš ii deavdde mearkavuoigatvuođa eavttuid vuosttaš lađđasa mielde, lea mearkavuoigatvuohta. Seamma vuoigatvuohta lea ovttasássis, nu go namuhuvvon § 13 njealját lađđasis.

Jus goalmmmát lađđasis namuhuvvon olmmoš váldá badjelasás siidaoasi jodiheami, gč. § 14, de lea sus mearkavuoigatvuohta nu guhká go son lea siidaoasi ovddasvástideaddji jodiheaddjin. Su ođđa náittosguoimmis dahje ovttasássis ii leat mearkavuoigatvuohta goalmmmát lađđasa mielde.

Jus Boazodoallostivra lea § 9 goalmmmát lađđasa mielde addán olbmui vuoigatvuođa eaiggáduššat bohccuid, de sáhtta Boazodoallostivra maiddáii addit sutnje mearkavuoigatvuođa dalle go lea dárbbášlaš dohkálaš boazodoalu doaimmaheapmái.

§ 33 Merkengeatnegasvuohta

Buot bohccot sámi boazodoalloguovllus galget merkejuvvot eaiggáda merkii.

Boazu galgá merkejuvvot eaiggáda registrerejuvvon merkii ovdal golgotmánu 31. beaivvi seamma jagi go lea riegádan. Stáhtahálddašeaddji sáhtta erenoamáš dilálašvuođain miedihit ahte dát áigemearri guhkiduvvo, muhto ii guđege dáfus manjelii go miessemánu 31. beaivái nuppe jagi.

Merkejuvvot galgá geassemánu 19. b. 2009 lága nr. 97 mearrádusaid mielde elliidčálgu birra¹⁰.

§ 34 Merkenvuogit

Sámi boazodoalloguovllus galget bohccot bealljemerkejuvvot boazoeaiggáda registrerejuvvon bealljemerkekii.

Registrerejuvvon mearkka lassin sáhtta biddjot bealljegilkor go ovdalaččas merkejuvvon boazu jorrá ođđa eaiggádii.

Gaskaboddosaččat sáhtta guolgamerket dahje bidjat bealljegilkora. Gaskaboddosaš merken čájeha eaiggátvuođa dassázii go boazu merkejuvvo vuosttaš dahje nuppi lađđasa mielde.

§ 35 Mearkka rievdadeapmi

Ii leat lohpi rievdadit mearkka.

¹⁰ Lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd

Rievdadeapmi ránggáštuvo ránggáštuslága 27. kapihttala¹¹ mearrádusaid mielde.

§ 36 Bohccuid vuovdin main ii leat lobálaš mearka

Ovddit jagiid riegádan boazu, mii ii leat miessemánu 31. beaivvi rádjái lobálaččat merkejuvvon, galgá dábálaččat vuvdojuvvot orohatstivrra, dahje siidastivrra, ovddasvástádusa olis.

Vuovdima boahu gahččá eaiggádii. Jus eaiggát ii leat dihtosis, de gahččá boahu dan siidii masa boazu gullá. Jus ii siida ge leat dihtosis, de gahččá boahu orohahkii.

§ 37 Mearkalávdegoddi ja váiddalávdegoddi

Juohke sámi regiovnnalaš boazodoalloguovllus válljejuvvo mearkalávdegoddi mas leat unnimusat golbma ja eanemusat vihtta lahtu iešguđet orohagain, ja persovnnalaš várrelahtut. Orohatovdaolbmot válljejit lahtuid ja várrelahtuid. Stáhtahálddašeaddji nammada lávdegoddái čáli. Boazodoallostivra nammada váiddalávdegoddi.

§ 38 Mearkka registreren ja sihkkun

Mearkalávdegoddi galgá dohkkehit buot mearkkaid ovdal go dat váldojuvvojit atnui regiovnnalaš boazodoalloguovllus. Eanandoalldirektoráhtta registrere boazodoalloguvlui gullevaš dohkkehuvvon mearkkaid. Mearka galgá leat dakkár hámis ahte dat ii sáhte sehkkejuvvot dahje boastut geavahuvvot. Mearkalávdegoddi galgá, dohkálaš boazodoalu vuhtiiválddidettiin, doalahit mearkkaid árbevirolaš hámis ja geavaheamis, earret eará doalahit bearraša árbevirolaš mearkaoali.

Mearkka ii sáhte registreret gálvomearkan gálvomearkalága mielde.

Registrerejuvvon mearka galgá sihkkujuvvot go mearkaeaiggát jápmá ja jus sus eai báze bohccot mat ovttas mearkkain jorret beallelažžii dahje árbbolažžii.

Jus mearka ii leat leamaš anus manemus 4 jagi, de sáhhtá mearkalávdegoddi sihkkut mearkka.

Jus registrerejuvvon mearka lea dakkár ahte sáhhtá sehkkejuvvot dahje boastut geavahuvvot, de sáhhtá mearkalávdegoddi sihkkut mearkka.

Boazodoallostivrra dohkkehemiin sáhhtá mearkalávdegoddi mearridit dievasmahtti njuolggadusaid mearkkaid birra jna.

¹¹ Straffeloven kapittel 27

§ 39 Áššemeannudeapmi

Mearkalávdegoddi galgá almmuhit mearkaohcamiid siidaosiid jodiheddiide guoskevaš orohagas ja ránnjáorohagain. Galgá maiddá almmuhuvvot Suomas ja Ruotas. Mearkalávdegotti mearrádus ohcama hárrái galgá almmuhuvvot seamma ládje.

Mearkalávdegotti mearrádusa sáhtta váidit váiddalávdegodái.

Departemeanta mearrida dárkilet njuolggadusaid mearkalávdegotti áššemeannudeapmái, dás maiddá registrerendivada, ja váiddameannudeami birra.

§ 40 Dievasmahtti mearrádusat mearkkaid birra

Departemeanta sáhtta mearridit dárkilet njuolggadusaid bohccuid merkema ja mearkkaid registrerema birra, ja nu maiddá dakkár mearkkaid sirdima ja sihkkuma birra mat eai leat anus.

§ 41 Merken olggobealde sámi boazodoalloguovllu

Departemeanta mearrida dárkilet njuolggadusaid mearkkaid ja merkema birra olggobealde sámi boazodoalloguovllu.

Kapihtal 6 Boazodoalu organiseren – orohat ja siida

I. Orohagat

§ 42 Orohat

Juogidettiin sámi regiovnnalaš boazodoalloguovlluid orohahkan galgá boazodoallostivra deattuhit ahte orohaga boazodollui šaddet vieruiduvvan geavaheami vuodul lunddolaš ja ulbmillaš rájit.

Orohat galgá vuosttažettiin sisttisdoallat guohtumiid buot jagiáigodagaide orohakkii gulli boazodolliide. Jus lea ulbmillaš, de sáhttet jagiáigodatguohtumat leat mángga orohagas.

Orohatjuohku ii hehte boazodolliid ovtasbargamis orohatrájiid rastá, jus fal dakkár ovtasbargu ii dagat eará boazodolliid vuoigatvuodaid ovdii. Orohatjuohku ii hehte guohtumiid geavaheami ge eará orohagas go dat dahkko erenoamáš riektevuodu mielde.

§ 43 Orohatstivra

Juohke orohagas galgá leat orohatstivra man orohaga jienastanvuoigatvuodalaččat válljejit iežaset gaskkas nuppi ja goalmmát laddasiid mearrádusaid mielde.

Orohatjahkečoahkkin vällje stivraovdaolbmo, gč. § 49. Muđui galget orohaga buot geassesiiddat leat ovddastuvvot stivrras, gč. § 54 vuosttaš lađđasa nr. 2.

Siidajahkečoahkkin vällje siidda stivralahtu, gč. § 53. Jus leat eanet go čieža geassesiidda, de välljejuvvojit guhtta stivralahtu vuorbádemiin geassesiiddaid evttohasaid gaskkas, earret dan geassesiidda mas lea ovdaolmmoš.

Orohatjahkečoahkkin sáhhtá mearridit ahte geassesiiddain galgá leat stivrasadji vuoruid mielde. Dakkár njuolggadusaid galgá stáhtahálddašeaddji dohkkehit. Jodiheaddji ja eará stivralahtut ja sidjiide persovnnalaš várrelahtut välljejuvvojit guovtti jahkái hávális.

Jus leat erenoamáš ákkat, de sáhhtá Boazodoallostivra mearridit ahte stivrras galget leat gitta 11 lahtu. Jus leat garra ákkat, de sáhhtá Boazodoallostivra mearridit ahte geassesiiddas mii lea mihá stuorát go orohaga gaskamearálaš geassesiiddat, galgá leat stuorát ovddasteapmi stivrras go dat mii boahotá ovdan nuppi lađđasa mearrádusain. Dán geassesiiddas almmotge ii sáhte leat eanetlohku stivrras.

Jus geassesiidda boazodoallit muđui jagis rátkkašit unnit dálvesiidan, de sáhhtet dálvesiidda siidaosiid jodiheaddjit, dahje eanet dálvesiiddat ovtta dahje eará joavku, gáibidit ahte stivrasadji galgá leat vurrolaga dálvesiiddaid/joavkkuid gaskka.

Jus orohat lea seamma go geassesiida, de gustojit § 52 mearrádusat stivrra välljema birra, muhto almmotge nu ahte stivra galgá juohke dáfus ásahuvvot.

Stivra lea mearridanvállddálaš go unnimusat bealli stivralahtuin leat čoahkis. Orohatstivra mas leat unnit go golbma lahtu, lea datte mearridanvállddálaš dušše jus olles stivra lea čoahkis. Jus jienasteamis šaddet ovtta meari jienat, de mearrida ovdaolbmo jietna.

§ 44 Orohatstivrra doaibma ja váldi

Orohatstivra ovddasta orohaga boazodoalloberoštumiid. Orohatstivrra doaibma lea fuolahit orohaga boazoguohtunressaid lágaid ja doaibmanjuolggadusaid mielde.

Orohatstivra sáhhtá earret eará dahkat soabahusaid, áššáškuhttit ja áššáškuhttojuvvot orohaga boazodolliid namas orohaga oktasaš áššiin. Dat guoská maid areálagáhttenáššiide vaikko dat eai guoskkaše ge buot boazodolliide. Dat almmotge ii hehte ovttaskas siiddaid dahje boazoeaiggádiid fuolaheames iežaset erenoamáš beroštumiid.

§ 45 Fápmudus

Orohatstivra sáhhtá dihto áššiin addit stivrajodiheaddjái ovtta stivračállin dahje ovtta eará stivralahtuin fápmudusa doaibmat stivrra ovddas.

§ 46 Orohatkássa

Juohke orohagas galgá leat orohatkássa. Buot siidaoasit leat geatnegasat máksit jahkásaš doarjaga orohatkássii. Orohatkássa galgá máksit orohatstivrra lahtuide

buhtadusa stivradoaimma ovddas ja orohaga eará hálddašangoluid ja sáhtta maid máksit orohaga beaivválaš doaibmagoluid.

Doarjaga sturrodat rehkenastojuvvo bohcco nammii ja dan sturrodaga mearrida orohatjahkečoahkkin orohatstivrra evttohusa vuodul, gč. § 50 vuosttaš ladđasa nr. 7. Orohastivra rehkenastá juohke siidaoasi doarjaga siidaoasi boazologu mielde, oktan geahččobohccuiguin.

Mearrádusa siidaoasi doarjjamávssu birra sáhtta ovddidit stáhtahálddašeaddjái, mii sáhtta rievdadit mearrádusa jus doarjja ii leat govttolaš orohaga doaimmaid ektui. Diekkár mearrádusnuppástuhttima sáhtta gáibidit gávccii vahkku sisa mannel go siidaoassi oaččui dieđu doarjjamearrádusa birra.

Jus doarjja ii máksojuvvo, de massá siidaoassi iežas jienastanvuoigatvuoda dassáži go vealgi lea máksojuvvon. Doarjaga loahpalaš mearrádus lea bággobearrama vuodđun.

§ 47 Boazodoallofoanda

Orohagas galgá leat boazodoallofoanda. Fondii manná:

1. buhtadus orohahkii guohtunrievtti bággolotnuma ovddas jna.
2. buhtadus orohahkii vahágiid, hehttehusaid ovddas jna.
3. konsešuvdnadivat orohahkii bággolotnuma ovddas,
4. boahu bohccuid vuovdimis main ii leat lobálaš mearka,
5. doaibmanjuolggadusaid rihkkuma divat, gč. § 77,
6. eará ruđat mat bohtet orohahkii.

Orohastivra hálddaša ja mearrida foandda ruđaid njuolggadusaid mielde ásahuvvon § 57 nuppi ladđasa nr. 5 olis.

§ 48 Rehketdoallodárkkisteapmi

Jahkečoahkkin vállje rehketdoallodárkkisteaddji gii galgá leat registrerejuvvon dahje stáhtaaudiserejuvvon, ođđajagemánu 15. b.1999 lága nr. 2 mearrádusaid mielde rehketdoallodárkkisteami ja rehketdoallodárkkisteddjiid birra¹².

Stáhtahálddašeaddji sáhtta dohkkehit ahte olgguldas rehketdoallodárkkisteaddji sadjái ásahuvvo dárkkistanlávdegoddi masa válljejuvvojit guokte dahje golbma lahtu orohaga jienastanvuoigatvuodalaččaid gaskkas. Lahtut eai galgga ieža leat stivralahtut, ii ge sis galgga leat erenoamáš čanastat stivralahtuide.

¹² Lov 15. januar 1999 nr. 2 om revisjon og revisorer

§ 49 Orohatjahkečoahkkkin

Jahkečoahkkkin lea orohaga bajimus váldi.

Orohaga boazoeaiggádat galget doallat jahkečoahkkkima juohke jagi ovdal geassemánu loahpa. Čoahkkimii gohččojuvvo orohaga dábálaš vieru mielde, unnimusat njeallje vahkku ovdal jahkečoahkkkima.

Jahkečoahkkimis lea juohke boazoeaiggádis ságastan- ja evttohanvuoigatvuohta. Jienastemiin lea juohke siidaoasis jienastanvuoigatvuohta dainna lágiin ahte juohke siidaoasis leat vihtta jiena. Buohtalas álggahanoasis leat guokte jiena. Siidaoasi jodiheaddji mearrida jienaid juogu siidaoasi eará boazoeaiggádiidda. Jodiheaddjis galgá alddis leat unnimusat okta jietna, dahje unnimusat guokte jus náittosguimmežagat dahje ovttasássit ovttas jodiheaba siidaoasi.

Stivrra jahkediedáhus ja rehketdoallu, ja evttohus boazodoallofoandda ruđaid geavaheapmái, jahkečoahkkináššelistu ja diehtu vejolaš ovdaolbmoevttohusa birra galget sáddejuvvot orohaga siidaosiid jodiheaddjiide unnimusat njeallje vahkku ovdal jahkečoahkkkima.

Jahkečoahkkkima jodiha čoahkkinjodiheaddji man jahkečoahkkkin vállje. Čoahkkkin lea gitta čoahkkkin, jus jahkečoahkkkin ii mearrideačča eará.

Jahkečoahkkkinšiehtadallamiin ja válljemiin galgá čállojuvvot beavdegirji, mii lohkojuvvo buohkaide čoahkkkima loahpas ja man guokte dasa válljejuvvo čoahkkinoasseváldi vuolláičálliba.

§ 50 Orohatjahkečoahkkkima áššit ja váldi

Jahkečoahkkkin galgá:

1. dohkkehit orohatstivrra jahkediedáhusa ja mearridit jahkereketdoalu
2. mearridit doaibmanjuolggadusaid evttohusa, gč. § 57
3. mearridit orohatplánaevttohusa, gč. § 62
4. válljet orohatstivrra ovdaolbmo, gč. § 43
5. mearridit orohatstivrra válljema juolggadusaid, gč. § 43 nuppi ladđasa
6. mearridit orohatstivrra lahtuide buhtadusa stivradoaimma ovddas
7. mearridit orohatkássii doarjaga bohcco nammii, gč. § 46
8. válljet rehketdoallodárkkisteaddji, dahje dárkkistanlávdegotti, gč. § 48
9. meannudit áššiid man soames, geas lea vuoigatvuohta searvat jahkečoahkkimii, lea unnimusat vahkku ovdal jahkečoahkkkima ovddidan orohatstivrii, ja gáibidan meannuduvvot
10. meannudit eará áššiid maid orohatstivra ovddida.

Mearrádus eaktuda eanetlogu jahkečoahkkinoassevárdiid jienain, jus eará ii leačča lágas mearriduvvon. Jus leat ovttameare jienat, de mearriduvvo vuorbádemii, jus eará ii leačča doaibmanjuolggadusain mearriduvvon.

Jahkedieđáhus galgá sáddejuvvot stáhtahálddašeaddjái.

Departemeanta addá dárkilet njuolggadusaid jahkedieđáhusa sisdoalu birra.

II. Siida

§ 51 Siida

Dán lágas mearkkaša siida daid boazoeaiggádiid geat doaimmahit boazodoalu ovttas dihto areálain. Dát lágga earuha geassesiidda ja dálvesiidda. Geassesiida doaimmaha boazodoalu ovttas vuosttažettiin geasse- ja čakčagohtumiin. Dálvesiida doaimmaha boazodoalu ovttas vuosttažettiin dálve- ja giđđagohtumiin.

§ 52 Geassesiidda stivra

Geassesiidii galgá válljejuvvot stivra man ovddasvástádus lea lágáidit dilálašvuodaid oktasaš doaimmaide ja hálddašit siidda oktasaš rusttegiid, nugo njuovvanrusttegiid, gárddiid, áiddiid jna. Siidda jahkečoahkkinn vállje stivrra. Jahkečoahkkinn sáhtta mearridit ahte siidii ii válljejuvvo stivra, gč. § 53 nuppi laddasa.

§ 53 Geassesiidda jahkečoahkkinn

Geassesiida galgá doallat jahkečoahkkima juohke jagi ovdal miessemánu loahpa. Buohkain geain leat bohccot siiddas, lea vuoigatvuohta searvat jahkečoahkkimii ságastan- ja evttohanvuoigatvuođain. Jienastanvuoigatvuohta lea siidaosiin. § 49 nuppi laddasa mearrádusat gustojit maidái dán dáfus.

Jus geassesiiddas ii leat sierra stivra, de ferte jahkečoahkkinn válljet muhtuma siidda olbmui doaibmat gulahallanolmmožin siidda ja orohatstivrra gaska. Lea su ovddasvástádus gohččut jahkečoahkkimii.

§ 54 Siidajahkečoahkkima áššit ja váldi

Jahkečoahkkinn galgá:

1. válljet siidastivrra § 52 mielde
2. válljet evttohasa orohatstivrra § 43 mielde
3. mearridit doarjaga siidakássi, gč. § 55
4. mearridit siidakássa njuolggadusaid, gč. § 55
5. mearridit siidafoandda njuolggadusaid, gč. § 56 vuosttaš laddasa
6. válljet rehketdoallodárkkisteaddji, gč. § 56 nuppi laddasa
7. válljet gulahallanolbmo, gč. § 53 nuppi laddasa

Jahkečoahkkinn sáhtttá njuolggadusaid bokte mearridit ahte okta dahje eanet mearrádusat mat gustojit orohatjahkečoahkkimii, gč. § 50, maiddái galget gustot siidajahkečoahkkimii.

§ 55 Siidakássa

Jus lea válljejuvvon siidastivra § 52 mielde, de galgá maiddái ásahuvvot siidakássa. Jus siiddas ii leat sierra stivra, de sáhtttá jahkečoahkkinn mearridit ahte ásahuvvo siidakássa man gulahallanolmmoš hálddaša, gč. § 53 nuppi ladđasa.

Siidakássa geavaheapmái galget ráhkaduvvot njuolggadusat. § 46 mearrádusat vuosttaš ladđasis gitta goalmmat ladđasii gustojit maiddái dán dáfus.

Juohke siidaoasi jodiheaddji sáhtttá gáibidit ahte rehketdoalldárkkisteaddji dárkkista orohatkássa § 56 nuppi ladđasa mearrádusaid mielde.

§ 56 Siidafoanda

Jus siidii bohtet ruđat nugo namuhuvvon § 47:s, de galgá ásahuvvot boazodoallofoanda siidii, ja galget ráhkaduvvot njuolggadusat foandda ruđa geavaheapmái. Stáhtahálddašeaddji galgá dohkkehit foandda njuolggadusaid.

Siidda jahkečoahkkinn vállje § 48 mearrádusaid mielde rehketdoalldárkkisteaddji dárkkistit foandda. Jus siiddas ii leat sierra jahkečoahkkinn, de válljejuvvo rehketdoalldárkkisteaddji siidaosiid jodihedjiid soahpama mielde. Jus siida ieš ii nammat rehketdoalldárkkisteaddji, de galgá orohaga rehketdoalldárkkisteaddji dárkkistit siidafoandda.

Kapihtal 7 Orohaga doaibmanjuolggadusat. Orohatplána

§ 57 Doaibmanjuolggadusat

Orohaga resurssaid hálddašeapmái ja geavaheapmái galget ráhkaduvvot doaibmanjuolggadusat. Doaibmanjuolggadusat eai galgga rihkkut dán lága.

Doaibmanjuolggadusat galget sihkkarastit orohaga guohtunresurssaid ekologalaččat guoddevaš geavaheami ja sisttisdoallat dárkilet mearrádusaid:

1. guohtungeavaheami birra, gč. § 59
2. boazologu birra, gč. § 60
3. orohaga opmodaga hálddašeami birra, masa maid gullá orohatkássa ja boazodoallofoandda hálddašeapmi, gč. § 46 ja § 47
4. mohtorfievruid geavaheami birra
5. gárddiid, áiddiid ja orohaga eará oktasašrusttegiid geavaheami ja mátasdoallama birra

Doaibmanjuolggadusain sáhttet maid leat dárkilet njuolggadusat:

1. siidaoasi eaiggáda oassálastima birra siidda boazodoalus
2. bargogeatnegasvuodaid ja investeremiid juogu birra
3. njuovvan- ja buvttadangáibádusaid birra
4. eará áššiid birra maid lea vuogas reguleret mearrádusaid hámis orohaga doaibmanjuolggadusain.

Dalle go lea dárbbášlaš, de sáhtta stáhtahálddašeaddji gohččut guokte dahje eanet orohagaid ráhkadit oktasaš doaibmanjuolggadusaid ovtta dahje eanet áššiin mat leat nuppi ja goalmát ladđasiin namuhuvvon.

Doaibmanjuolggadusat eai leat almmolaččat, earret go siidda bajimus mearriduvvon boazolohku. Boazodoalloeiseválddit galget liikká oažžut doaibmanjuolggadusaid.

§ 58 Doaibmanjuolggadusaid ráhkadeapmi ja dohkkeheapmi

Orohatjahkečoahkkinn meannuda ja dohkkeha doaibmanjuolggadusaid, gč. § 50 vuosttaš ladđasa nr. 2.

Orohatstivra ráhkada doaibmanjuolggadusevttohusa ja sádde dan orohaga siidaosiid jodiheddjiide unnimusat njeallje vahkku ovdal jahkečoahkkima.

Guohtungeavaheami njuolggadusat § 59 mielde galget ráhkaduvvot ovttasrádiid orohaga siiddaiguin. Nu maiddái boazologu mearrideapmi § 60 mielde.

Stáhtahálddašeaddji galgá dohkkehit doaibmanjuolggadusaid. Lassin dasa go stáhtahálddašeaddji dárkkista leat go doaibmanjuolggadusaid ráhkaduvvon lága mearrádusaid mielde, de galgá stáhtahálddašeaddji maid árvvoštallat lágidity go doaibmanjuolggadusat orohaga boazodollui ekologalaččat guoddevaš vuodu. Doaibmanjuolggadusat ja jahkečoahkkinnmeannudeami beavdegirji galget sáddejuvvot stáhtahálddašeaddjái.

Jus stáhtahálddašeaddji ii dohkket doaibmanjuolggadusaid, de galgá stáhtahálddašeaddji veahkehit orohaga ráhkadit odđa evttohusa mii meannuduvvo dás ovdalis namuhuvvon mearrádusaid mielde.

Jus eanetlohku orohaga jahkečoahkkimis dan gáibida, de galget ráhkaduvvot odđa doaibmanjuolggadusat dás ovdalis namuhuvvon mearrádusaid mielde.

Iešguđetge siidda boazolohku, gč. § 60, galgá ovddiduvvot boazodoallostivrii loahpalaš nannemii ja dohkkeheapmái.

§ 59 Guohtungeavaheapmi

Guohtungeavaheami njuolggadusaid bokte galget orohaga boazoeaiggádiidda sihkkarastojuvvot dárbbášlaš guohtuneatnamat, dás maiddái guottetbáikkity, johtingeainnut ja ragatbáikkity. Guohtungeavaheami njuolggadusat galget vuhtiiváldity buori boazodoalu vuodđojurdagity sámi árbevieruid ja vieruiduvvan dábiid mielde.

Guohtungeavaheami njuolggadusat galget vuhtii váldit guohtunareálad árbevirolaš geavaheami ja ovddidit ulbmillaš doaibmaortnegiid. Guohtungeavaheami njuolggadusat eai galgga leat vuostálaga siidda vuoigatvuodáiguin mat leat erenoamáš riektevuodu olis ásahuvvon.

Galget mearriduvvot njuolggadusat guohtunáiggiid birra, jus stáhtahálddašeaddji ii leačča daid mearridan § 61 olis.

Jus leat garra ákkat, de sáhtta stáhtahálddašeaddji dispenseret guohtungeavaheami njuolggadusain.

Guohtungeavaheami njuolggadusaid rihkkun sáhtta meannuduvvot 11. kapihttala mearrádusaid mielde.

§ 60 Boazolohku

Doaibmanjuolggadusain, gč. § 57, galgá mearriduvvot bajimus boazolohku juohke geassesiidii. Boazolohku mearriduvvo daid guohtuneatnamiid ektui mat iešguđege siiddas leat. Doaibmanjuolggadusain galgá dárkileappot čilget doaibma- ja guohtundilálašvuodalaš beliid mat leat mearriduvvon boazologu vuodđun. Jus lea dárbblaš olahat dihte dohkálaš dálveguohtungeavaheami, de sáhtta maiddái mearriduvvot boazolohku iešguđet dálvesiiddaide.

Dálvesiida dahje eará čoahkkádus sáhtta bivdit alcces mearriduvvot sierra boazologu.

Guđenai siidaoassái sáhtta mearriduvvot alimus boazolohku.

Departemeanta sáhtta lánkaásahusa bokte mearridit dievasmahtti njuolggadusaid boazologu mearrideami birra. Diekkár lánkaásahus sáhtta ráddjejuvvot guoskat ovtta dahje eanet orohagaide dahje ovtta dahje eanet boazodoalloguovlluide.

§ 60 a. Boazologu unnideapmi

Jus siidda boazolohku lea alit go boazolohku mii lea mearriduvvon § 60 mielde, de galgá siida ráhkadit ja čadadit unnidanplána nuppi dahje goalmmmát ladđasa mielde.

Siidaosiid jodiheaddjit sáhttet ovttaijenalaččat mearridit unnidanplána mas siidaosiide biddjo iešguđetlágan alimus boazolohku.

Siidaosiid jodiheaddjit sáhttet eanetlogu bokte mearridit unnidanplána mas biddjo ovttalágan alimus boazolohku siidaosiide. Jus dát ii deavdde olles dárbblaš unnideami, de ferte plánas mearriduvvot ahte juohke siidaoassi galgá lohpa unnidit gorrelogu mielde.

Jus unnidanplána lea doallelaš, de galgá boazodoallostivra dan dohkkehit. Boazodoallostivra galgá sihkkarastit plána čadaheami, ja dasa gullá maid plána ráhkadeami ja boazologu unnideami áigemeiid mearrideapmi.

Jus siida ii ráhkat doallelaš unnidanplána, de galgá boazodoallostivra mearridit unnidanplána mas biddjo ovtta meari boazolohku buot siida siidaosiide.

Jus siidaosiide lea mearriduvvon alimus boazolohku § 60 mielde, de galgá unnideapmi čadahuvvot mearriduvvon boazologu vuodul, jus siida ii čadat unnideami nuppi lađđasa mielde.

§ 61 Guohtunáiggit

Go lea dárbblaš jagiáigodatguohtumiid gáhttema dihte, de sáhtá stáhtahálddašeaddji mearridit iešguđet jagiáigodatguohtumiidda guohtunáiggiid. Siidaosi jodiheaddji galgá fuolahit ahte su ealu bohccot eai leat guohtuneatnamiin dáid mearrádusaid vuostá.

Go dilálašvuodat dahket dárbblašžan, de sáhtá stáhtahálddašeaddji addit lobi spiehkastit guohtunáiggiin. Dat guoská maidái guohtunáiggiide mearriduvvon § 59 mielde.

§ 62 Orohatplánat

Orohatstivra galgá evttohit orohatplána mas galget leat orohaga doaimmaid birra dieđut mat leat dárbblašččat almmolaš plánemiin. Jahkečoahkin galgá mearridit orohatplána, gč. § 50 vuosttaš lađđasa nr. 3.

Orohatplánas galgá:

1. čilget orohaga siiddaid johtinvieruid
2. mitalit orohaga siiddaid jagiáigodatguohtumiid, guohtunáiggiid, guottetbáikkiid jna.
3. mitalit makkár dárbblaš fievrrut leat, maidái guđiid meahccefievrruid orohat geavaha ja vejolaš áigeráddjejuvvon helikoptera dahje eará áibmofievrru geavaheami. Plánas galget maidái leat njuolggadusat bievlavuodjima birra mohtorfievrruiguin
4. mitalit buot bistevaš áiddiid, gárddiid ja rusttegiid, ja dan muddui go vejolaš maidái gaskaboddosaš áiddiid ja gárddiid
5. čilget vejolaš johtolatjuogu (guohtunguovlojuogu)
6. Gos orohaga guođohanbárttat leat, gč. § 21

Siidaosi jodiheaddji lea geatnegas addit plána ráhkadeapmái dárbblaš dieđuid.

Suohkanii/gildii,fylkkasuohkanii/fylkkagildii ja stáhtahálddašeaddjai berre dieđihit plánabarggu birra ja daidda galgá plána váldosisdoallu almmuhuvvot ovdal go

dat mearriduvvo. Mearriduvvon plána galgá sáddejuvvot suohkanii/gildii, fylkkasuohkanii/fylkkagildii ja stáhtahálddašeaddjái, ja guoskevaš ránnjáorohagaide.

§ 62 a. Oktavuohta eananjuohkinláhki

Orohatstivra, siidastivra, siidaoasi jodiheaddji dahje buohtalas álggahanoasi jodiheaddji sáhtá gáibidit riektečielggadeami ja rádjemearrideami eananjuohkinlága 4. kapihttala¹³ mielde.

Orohatstivra sáhtá gáibidit ahte eananjuohkindiggi ráhkada ja mearrida orohaga doaibmanjuolggadusaid dahje osiid dain jus orohatstivrra bargu boazodoallolága §§ 57 ja 58 mielde ii buvttet bohtosa.

Orohatstivra, siidastivra, siidaoasi jodiheaddji dahje buohtalas álggahanoasi jodiheaddji sáhtá gáibidit eananjuohkima daid vejolašvuodaid mielde mat leat eananjuohkinlágas) §§ 3-4, 3-8, 3-9 ja 3-10¹⁴.

Eananjuohkinášši goalmát lađđasa mielde sáhtá gáibiduvvot almmá eananjuohkinlága § 3-37¹⁵ ráddjehusaid haga jus leat erenoamáš nuppástuvvan dilálašvuodát.

Kapihtal 8 Oktavuohta eará eanangeavaheapmái

§ 63 Eananávkkástallan boazodoalloguovlluin

Eananeagigát dahje son geas lea geavahanvuoigatvuohta, ii galgga ávkkestallat iežas eatnama boazodoalloguovllus man ge ládje nu ahte šaddá mearkkašahhti vahágin dahje hehttehussan boazodollui mii doaimmahuvvo dán lága mielde. Ovddit cealkka ii datte hehtte eatnama dábálaš geavaheami eanandollui, vuovdedollui dahje duovdagiid eará geavaheami eanandoalloulbmiliidda.

Ovdal go álggahuvvo dakkár doaibma mii sáhtá šaddat mearkkašahhti vahágin dahje hehttehussan boazodollui, de galgá dat diedihuvvot guoskevaš orohatstivrii. Diehtu galgá addojuvvot mañemustá golbma vahkku ovdal go lea áigumuš álggahit. Jus diehtu ii leat addojuvvon, dahje bealit eai soaba dan alde gusto go vuosttaš lađđasa mearrádus doibmii, de sáhtá stáhtahálddašeaddji gielddit álggaheami dassáži go soahpamuš lea dahkkon dahje eananjuohkindiggi lea meannudan ášši.

Gažaldaga ahte šaddá go doaibma vuostálaga vuosttaš lađđasa mearrádusain, sáhtá eananjuohkindiggi čielggadit ovdalgihtii. Eananjuohkindiggi sáhtá maidái mearridit movt ja makkár eavttuid vuodul doaibma sáhtá čadahuvvot. Eananjuohkindikki mearrideami sáhtá gáibidit son guhte áigu doaimma álggahit dahje orohatstivra orohatovdaolbmbo bokte. Jus orohatstivra ii leat ásahuvvon, de sáhtá

¹³ Jordskiftelova kapittel 4

¹⁴ Jordskiftelova §§ 3-4, 3-8, 3-9 og 3-10

¹⁵ Jordskiftelova § 3-37

boazodoalli dan orohagas masa doaibma guoská gáibidit eananjuohkindikki mearridit ášši.

§ 64 Jeagelbordin (jeageldoahpun)

Gonagas sáhtta lánkaásahusa bokte reguleret jeagelbordima boazoorohagain ja sáhtta dárkileappot ráddjejuvvon guovllus áibbas gieldit jeagelbordima, jus nu adnojuvvo dárbbaslažžan boazodoalu vuhtiiváldima dihte.

§ 65 Johtaleapmi guovlluin gos bohccot guhtot

Juohkehaš guhte johtala guovlluin gos bohccot guhtot, lea geatnegas geavahit iežas fuolalašvuodain ja várrogasvuodain nu ahte dárbbasmeahttumit ii ráfehuhte ii ge gavnje bohccuid mat leat guohtume, johtime jna. Erenoamáš fuolalaš galgá leat ragatáigge ja guottetáigge, ja mearkuma, rátkkašemi ja njuovadeami oktavuodas.

Stáhtahálldašeaddji sáhtta, guoskevaš orohatstivrra dahje guovllu boazoeaiggádiid ávžžuhusa mielde, bidjat eavttuid dahje dihto áigái áibbas gieldit stuorát lágideamiid, valástallamiid, bivdobeageahččaleamiid dahje sullasaš doaimmaid mat sáhttet leat erenoamáš vahágin boazodollui. Mearrádus galgá gustot dihto mearriduvvon guovllus ii ge sáhte dahkkot ovdal go eananeaiggát ja suohkan/gielda leat oainnuideaset cealkán. Jus mearrádus gusto dihto lágideapmái, de galgá maiddái lágideaddji beassat oainnus cealkit.

§ 66 Beatnagat

Beatnaga sihkkarastima, luovosbeatnaga gitta váldima, beatnaga heakkahuhttima, reakšuvnnaid hárrái beanahálldašeaddji vuostá jna. gusto beanaláhka.

Beanaeaiggát ja beatnaga hálldašeaddji leaba geatnegasat nubbi goappašagaid ovddas ja goappašagat nuppi ovddas máksit buhtadusa vahága ovddas maid beana dagaha bohccuide ja goluid ja hehttehusaid ovddas mat boazoeaiggádii gártažet go beana lágahemet oaguha dahje gavnje bohccuid mat lobálaččat leat orrume dahje johtime, geahčakeahtta siva.

Kapihtal 9 Ovddasvástádus vahágiid ovddas. Árvvoštus

§ 67 Vahátovddasvástádus

Jus boazu boahká báikái gos boazoeaiggádis ii leat boazodoallovuogatvuohka, de lea eaiggádis ovddasvástádus vahága ovddas maid boazu dagaha eatnama šadui dahje eará opmodahkii. Jus govtolaš áiggi sisa ii čielgga geasa vahágahtti boazu gullá, de leat guoskevaš siidda boazoeaiggádat geatnegasat vástidit vahága ovddas, buohkat buohkaid ovddas ja buohkat ovttá ovddas. Jus govtolaš áiggi sisa ii leat vejolaš dadjat

guđe siidii vahágahtti boazu gullá, de leat buot boazoeaiggádat geain lea boazodoallu dan orohagas masa vahágahtti boazu gullá, ovddasvástideaddjit buohkat buohkaid ovddas ja buohkat ovttas ovddas. Dát liikká ii gusto daidda boazoeaiggádiidda geat duodaštit ahte sin bohccot eai leat vahágahtti bohccuid searvvis.

Vahágiid ovddas gos boazoeaiggádis lea boazodoallovuogatvuohta, sáhtta vaháguvvan bealli gáibidit buhtadusa jus vahát lea čuožžilan boazoeaiggáda meaddima dahje fuollameahttunvuoda geažil.

Gonagas sáhtta lálkaásahusa bokte mearridit gos olggobealde dihto orohaga solidáralaš ovddasvástádus galgá gustot.

Vahága ovddas maid sin bohccot dagahit geat § 8 vuodul, gč. várrelága § 17¹⁶, doaimmahit boazodoalu olggobealde boazodoallorohaga, leat sii guđet doaimmahit boazodoalu dan guovllus gosa vahágahtti bohccot navdojuvvojit gullat, ovddasvástideaddjin okta buohkaid ovddas ja buohkat ovttas ovddas.

Buhtadusa sturrodaga mearrideapmái gusto vahátbuhtadusláhka, §§ 4-1, 5-1¹⁷ ja 5-2.

§ 68 Geas buhtadus sáhtta gáibiduvvot

Buhtadus sáhtta gáibiduvvot sus geas lea vahátovddasvástádus § 67 vuosttaš lađđasa vuodul. Jus ovddasvástideaddji lea siida dahje orohat, de sáhtta gáibádusa sáddet nappo siidda ovdaolbmui dahje gulahallanolbmui, dahje orohatstivrii jodiheaddji bokte.

Jus lea siidda dahje orohaga ovddasvástádus máksit buhtadusa, de galgá jahkečoahkkin bearrat buhtadusa siidda dahje orohaga boazoeaiggádiin juohkehačča boazologu vuodul. Boazoeaiggádat geat duodaštit ahte sin bohccot eai leat vahágahtti bohccuid searvvis, eai sáhte gohččojuvvot máksit guđege oasi buhtadusas. Berrojuvvon buhtadus lea bággolotnuma vuodđun.

Jus duodaštuvvo ahte eará siidda dahje orohaga bohccot dat leat dagahan vahága dahje leat leamaš mielde vahága dagaheamis, de sáhtta dán paragrafa mearrádusaid olis gáibiduvvot dan orohagas regreassa.

§ 69 (Heaittihuvvon)

§ 70 Bohcco dagahan vahát

¹⁶ Fjelleva § 17

¹⁷ Skadeserstatningsloven §§ 4-1, 5-1 og 5-2

Jus ii leat ovttamielalašvuhta man boazoeaiggát dahje orohatstivra ovdaolbmo bokte lea čálalaččat duodaštan, de mearriduvvo buhtadusgáibádus vahága ovddas maid bohccot leat dagahan, eananjuohkindikki dahje diggerievtti árvošteami bokte.

§ 70 a. Buhtadusgáibádusaid áššemeannudeapmi

Gáibádus doallat árvošteami § 70 vuodul galgá ovddiduvvot jođáneamos lági mielde. Árvošteami gáibádusas galget addojuvvot nu dárkilis dieđut go vejolaš áiggi birra ja saji birra goas ja gos vahát lea dahkkojuvvon, vahága šlája birra ja viidodaga ja buhtadusgáibádusa sturrodaga birra. Jus lea vejolaš, de berrejit maiddái addojuvvot dakkár dieđut main sáhhtá leat mearkkašupmi go galgá gávnnaht geasa gullet bohccot mat vahága leat dagahan. Vejolaš vihtanat berrejit maiddái dieđihuvvot.

Dikki jodiheaddji galgá farggamusat geahčadit vahága go árvošteami gáibádus lea ovddiduvvon. Geahčadeamis galget guoskevaš suohkana/gieldda ja boazodoallohálldahusa ovddasteaddjit leat mielde dikki jodiheaddjái fágalaš árvoštallanveahkin. Jus vejolaš de galgá maiddái guoskevaš orohaga ovdaolmmoš leat mielde, ja maiddái son guhte lea árvošteami gáibidan. Jus lea čielggas ahte ii leat dáhpáhuvvan vahát bohccuid geažil, de sáhhtá dikki jodiheaddji iežas válddiin hilgut árvošteami gáibádusa.

Árvošteapmi galgá ovddiduvvot nu fargga go vejolaš. Jus vahága leat dahkan bohccot mat navdojuvvojit gullat dihto orohahkii, de galgá orohatstivra ovdaolbmo bokte álo gohččojuvvot árvošteapmái.

Árvošteami jodiheaddji sáhhtá juohke dásis áššemeannudeamis geahččalit áššebeliid soabahit joksán várás soabatlaš čovdosa.

Árvošteamis galgá guorahallojuvvot leat go bohccot dagahan vahága ja lea go vahát dakkár ahte sáhhtá buhtadusa gáibidit ja jus nu, de mearridit vahága árvvu ja mearridit buhtadusmávssu.

§ 70 b. Áššemeannudanmearrádusat eananjuohkinlágas

Áššiin maid eananjuohkindiggi meannuda § 62 a mielde, galgá čuovvut eananjuohkinlága 6. kapihttala¹⁸ mearrádusaid. Eará áššiin maid eananjuohkindiggi meannuda dán lága vuodul, galgá čuovvut eananjuohkinlága § 5-7¹⁹ mearrádusaid. Dasa lassin gustojit § 70 a mearrádusat áššiide maid eananjuohkindiggi meannuda § 70 mielde.

Kapihtal 10 Váldeásahusat

¹⁸ Jordskiftelova kapittel 6

¹⁹ Jordskiftelova § 5-7

§ 71 Boazodoallostivra

Nammaduvvo boazodoallostivra mas leat čieža lahtu ja persovnnalaš várrelahtut, geain Gonagas nammada njeallje lahtu ja várrelahtuid ja Sámediggi nammada golbma lahtu ja várrelahtuid. Boazodoallostivra lea Eanandoalloldirektoráhta, boazodutkamiid ja bagadanbálvalusa fágalaš ráđđeaddi, ja galgá meannudit áššiid mat čuvvot dán lága ja Gonagasa addin dárkilet mearrádusaid olis. Boazodoallostivrra doaibmaviidodat sáhhtá gáržžiduvvot fátmmastit duššefal boazodoalu mii doaimmahuvvo sámi boazodoalloguovllus.

Go boazodoallostivrii nammada lahtuid, de galgá deattuhit govttolaš ovddasteami iešguđet geográfalaš guovlluin, viiddis fágalaš duogáža ja servodathárjáneami, ja nu ovtta meari olbmuid goappá nai sohkabealis go vejolaš. Stivrra lahtuid gaskkas galget leat beaivválaš bargi boazodoallit boazodoalloguovlluin. Boazoealáhusa organisašuvnnain lea evttohanvuoigatvuohta.

Gonagas addá dárkilet mearrádusaid boazodoallostivrra doaimma, válddi ja bargoortnega birra.

§ 72 (Heaittihuvvon)

§ 73 Soabaheapmi

Stáhtahálddašeaddji sáhhtá iežas fápmudusa mielde dahje siidaoasi jodiheaddji, siidda dahje orohaga ávžžuhusa mielde mearridit ahte galgá dollot soabaheapmi jus guokte beali eai nákke ovttasbarggu bokte riiddu čoavdit.

Stáhtahálddašeaddji dahje Boazodoallostivra nammada soabaheaddjin olbmo geasa navdá leat goappaš beliin luohtámuš. Soabaheaddji gohčču čoahkkimii govttolaš áigemeiriin, ja goappaš bealit leat geatnegasat boahtit.

Departemeanta mearrida dárkilet njuolggadusaid soabaheami čadaheami birra.

Kapihtal 11 Ráנגgáštusat ja bággodoaimmat

§ 74 Geatnegasvuohta čuovvut lága

Juohkehaš lea geatnegas čuovvut mearrádusaid dán lágas dahje dan olis. Seamma guoská mearrádusaide mat leat dáid mearrádusaid olis dahkkojuvvon. Rihkkun sáhhtá mielldisbuktit ráנגgášteami dahje bággodoaimmaid dán kapihttala mearrádusaid mielde.

§ 75 Lobihis diliid heaittiheami gohččun

Jus juoga doaimmahuvvo dáid mearrádusaid dahje dán lága olis addojuvvon mearrádusaid vuostá, de galgá boazodoallostivra dahje stáhtahálddašeaddji, go almmolaš fuolaid geažil nu berre, addit dárbbášlaš gohččumiid heaittihit lobihisvuođa,

dás maiddáí gohččut njulget ja gaikut lobihemet ceggejuvvon barttaid ja rusttegiid jna. Dan sáhhtá gohččut dahkat dihto áigemeari sisa. Boazodoallostivra sáhhtá Eanandoalloldirektoráhttii sirdit válddi dán paragrafa mielde

§ 76 Bággensáhku

Gohččumis § 75 mielde sáhhtá boazodoallostivra dahje stáhtahálddašeaddji mearridit bággensáhku juohke beaivvi, vahkku dahje mánu nammii mii gollá manjelii áigemeari mii lei biddjon gohččuma ollašuhttimii, dassážii go gohččun lea ollašuhttojuvvon. Gonagas sáhhtá addit dárkilet njuolggadusaid bággensáhku mearrideami ja sturrodaga birra.

Boazodoallostivra ja stáhtahálddašeaddji sáhhtá oalát dahje belohahkii sihkkut gártan bággensáhku jus dasa leat garra ákkat.

Bággensáhku lea bággobearrama vuodđun.

§ 77 Doaibmanjuolggadusaid rihkkuma divat

Boazodoallostivra dahje stáhtahálddašeaddji sáhhtá, Gonagasa addin dárkilet mearrádusaid mielde, mearridit siidaoasi jodiheaddjái divada § 57 olis mearriduvvon doaibmanjuolggadusaid rihkkuma ovddas. Diekkár divat manná guoskevaš fondii, gč. § 47.

Divada mearrádus lea bággobearrama vuodđun.

§ 78 Sáhkkohapmi

Boazodoallostivra dahje stáhtahálddašeaddji sáhhtá sáhkkohit su gii dihto áigemearis ii leat ollašuhtán gohččuma § 75 mielde. Jus lea gollan badjel 6 mánu dan rájes go gohččun addojuvvui, de galgá son gii galgá sáhkkohuvvot, beassat cealkámuša buktit ovdal go sáhku mearriduvvo. Sáhkkocelkosis galget almmuhuvvot mearrádusat mat bohtet ovdan nuppi lađđasis ja dan muddui go lea vejolaš galgá sáhkkocealkkus diedihuvvot sutnje geasa guoská.

Son gii sáhkkohuvvo, sáhhtá čuoččáldahttit ášši stáhta vuostá oažžun dihte sáhkkocelkosa guorahallojuvvot. Jus ášši ii čuoččáldahttojuvvo 60 beaivvi sisa diediheami rájes, de lea sáhkkocelkosis seamma vuoibmi go loahpalaš duomus, ja sáhhtá čađahuvvot mearrádusaid mielde duomuid birra. Boazodoallostivra dahje stáhtahálddašeaddji sáhhtá guhkidit áigemeari. Sáhkkocelkosa ii sáhte váidit.

Jus loahpalaš duomu dahje seammadássásaš sáhkkocelkosa gohččun ii čuvvojuvvo, de sáhhtá boazodoallostivra dahje stáhtahálddašeaddji čađahit dárbbášlaš

doaimmaid su rehkega ala geasa sáhkkoealkkus dahje duopmu guoská almmá riektecealkámuša haga bággoollašuhttinlága § 13-14²⁰ mielde.

§ 79 Bággendoaimmat

Boazodoallostivra dahje stáhtahálddašeaddji sáhtta, jus gohččun § 75 mielde ii leat čuvvojuvvon, ja eará doaimmat eai adno ulbmillažžan, mearridit bággendoaimmaid. Bággendoaimmat sáhttet leat:

1. ahte doaimmahuvvo dárbbášlaš bargu ja dárkkisteapmi vai gohččun čohkket, rátkit, merket, vuojehit ja lohkat bohccuid čađahuvvo,
2. bohccuid heakkahuhttin dalle go ii sáhte eret vuojehit,
3. siidaoasi boazologu unnideapmi,
4. gaikut lohahet ceggejuvvon barttaid, áiddiid, gárddiid dahje rusttegiid.

Boazodoallostivra sáhtta Eanandoalldirektoráhtii sirdit iežas válddi mearridit bággendoaimmaid vuosttaš lađđasa nr. 1 ja 2 mielde.

Mearrádusaid vuosttaš lađđasa mielde sáhtta bággočađahit bággoollašuhttinlága 13. kapihtala²¹ mielde. Mearrádusat čađahuvvojit bággoollašuhttinlága § 13-14²² mielde. Boazodoallostivra ja stáhtahálddašeaddji sáhttet gáibidit bággoollašuhttima. Mearrádusaid vuosttaš lađđasa nr. 1 mielde sáhtta čađahit almmá bággočađahanválddi áššemeannudeami haga.

Goluid doaimmaide dán paragrafa mielde galgá boazoeaiggát máksit ja dat leat baggobearrama vuodđun.

§ 80 Rággáštusovddasvástádus

Jus oktage rihkku dán lága dahje lálkkaasahusaid, gohččumiid, gildosiid dahje eará mearrádusaid mat leat addojuvvon dahje doalahuvvon dán lága vuodul, de sáhkkohuvvo son jus rihkkumii eai guoskka garraset rággáštusmearrádusat. Maidái várrameahtun rihkkun ja searvan sáhtta rággáštuvvot.

Kapihtal 12. Ráđjeáidi Suoma guvlui jna.

§ 81. Ráđjeáidesoahpamuš 2014

²⁰ tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14

²¹ Tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13

²² Tvangsfullbyrdelsesloven § 13-14

Suoma ja Norgga soahpamuš juovlamánu 9. b. 2014²³ boazoáiddiid ceggema ja máttasdoallama ja eará doaibmabijuid birra mat galget hehttet bohccuid beassamis nuppi riikka eatnamii gusto seamma dásis go Norgga lágat. Departemeanta mearrida guđet orgánat Norgga bealde galget doaimmahit válddi soahpamuša artihkkaliid 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 16, 17 ja 18 mielde.

Jus Norgga beale boazoeaiggát mieleavttus dahje várrameahttumit dagaha ahte bohccot mannet Suoma beallái, de sáhtta Norgga beale váldi bearrat regreassa boazoeaiggádis buhtadusa ovddas man dat lea máksán Suoma váldái soahpamuša vuodul.

Kapihtal 13 Loahpaheaddji mearrádusat

§ 82 Láhkaásahusat

Departemeanta sáhtta mearridit dárkilet láhkaásahusaid dán lága čađaheapmái, dás maiddáí bohccuid logaheami ja boazologu dárkkisteami birra.

§ 82 a. Láhkaásahusat doarjagiid birra

Stuoradikki mearridan láidehusaid mielde sáhtta departemeanta mearridit láhkaásahusaid doarjagiid juohkima birra, eavttuid doarjagiidda boazodoallošiehtadusa olis dahje sullasaš doarjagiid máksima ja ruovttoluotta máksima birra, dás maiddáí boastut máksojuvvon doarjagiid njulgema, unnideami ja dollema birra, ja reanttu birra ruovttoluottamáksima oktavuodas.

Jus lea addon doarjja láhkaásahusaid vuodul mat leat namuhuvvon vuosttaš lađđasis, ja doarjaga ruovttoluottamáksin lea loahpalaččat mearriduvvon, de lea mearrádus bággolotnuma vuodđun.

§ 83 Fápmuiboahhtin

Láhka boahhtá fápmui dan rájes go Gonagas mearrida. Seammás heaittihuvvo geassemánu 9. b. Láhka nr. 49 boazodoalu birra.

Gonagas sáhtta addit gaskaboddosaš mearrádusaid, dás maiddáí mearridit man muddui mearrádusat ovddit lága olis ain leat fámus, jus fal eai leat vuostálaga dán lága mearrádusaiguin.

§ 84 Eará lágaid rievdamat

Dan rájes go dát láhka boahhtá fápmui, rivdet čuovvovaš eará lágat ná:

²³ Konvensjon 9. desember 2014 mellom Finland og Norge om oppføring og vedlikehold av reingjerder og andre tiltak